

Posudek oponentky na bakalářskou práci

Rebeka Bareczová

Aktívne a zdravé starnutie seniorov v obci Kukučínov

Oponentka: Mgr. Lenka Martinec Nováková, PhD.

Katedra psychologie a věd o životě

Fakulta humanitních studií UK

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce bylo „zistiť, ako obec Kukučínov podporuje seniorov v ich aktívnom a zdravom starnutí“ a ďalším pak „ako aktívne a zdravo žijú seniори v obci Kukučínov a aké aktivity vykonávajú v rámci aktívneho a zdravého starnutia“ [str. 21]. Práci oponuji již podruhé. Druhá verze bakalářské práce doznala oproti té první (kterou jsem oponovala 6/6/2023) jistých změn, nutno však dodat, že některé byly bohužel spíše kosmetického rázu. Na výtky vznesené v předchozím posudku autorka reagovala úpravami, které ovšem celkovou kvalitu práce pozvedly jen v omezené míře.

Jednou z klíčových výtek k předchozí verzi práce byla oborová nevyhraněnost; ve stávající verzi je sice v Úvodu na str. 8 řečeno, že se práce zabývá gerontologickými aspekty aktivního stárnutí, ovšem v teoretické (ani empirické) části není vysvětleno, kde a jak se do práce promítlo ono gerontologické hledisko. Stále také platí, že práce postrádá oporu o relevantní gerontologické teorie stárnutí a že to, co autorka považuje za teoretický rámec, je z větší části jakýmsi slepencem pasáží například z materiálů, které vydalo Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky nebo Světová zdravotnická organizace či ty, které vznikly v rámci projektu FRAM. Na to, že autorka neprokazuje schopnost práce s *odbornou* literaturou (nebo nerozlišuje mezi odbornou literaturou a jinými zdroji vůbec) jsem poukazovala již při čtení minulé verze práce a tato výtka nadále přetrvává. Seznam literatury se rozšířil o jednu studii v zahraničním odborném časopise (nyní tedy autorka pracuje celkem se třemi); naprostou většinu zdrojů tak i nadále tvoří materiály výše zmíněné povahy, knihy a sborníky či kapitoly v nich, případně informace stažené z webových stránek. Na různých místech sice došlo k obměně či doplnění zdrojů tak, že už nejsou citovány (pouze) reporty různých institucí a organizací, opora o relevantní empirickou evidenci z původních (zejm. zahraničních) časopiseckých studií však stále chybí. Přetrvávající nepochopení, co se vůbec rozumí empirickou evidencí, dokládá např. následující pasáž (z empirické části práce): „Trávenie času s deťmi, vnúčatami či pravnúčatami môže pozitívne vplývať na ich aktívne a zdravé starnutie, čo potvrdzuje aj Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (2021), ktoré v Národnom programe aktívneho starnutia na roky 2021-2030 uvádza nasledovné: „Rodinné prostredie sa považuje za kľúčový životný priestor pre aktívne starnutie ľudí.“ Ďalej hovorí: „Významným faktorom podmieňujúcim predpoklady pre aktívne a úspešné starnutie je intenzita osobných kontaktov starších ľudí“ [str. 31]“.

Vzhľadom k výše řečenému empirická část práce nekoresponduje s částí teoretickou: například výzkumné otázky z ní nijak logicky nevyplývají. Nadále také zůstává neosvětleno, proč bylo záhodno výzkum provádět právě v Kukučínově (a ne kdekoliv jinde) – z textu vyznívá, jako by hlavní

či jedinou motivací bylo, že odtud autorka práce pochází. V průběhu čtení práce se však ukazuje, že obec je zajímavá například tím, že i přes to, že v ní nejsou zavedené inženýrské sítě (chybí například vodovod, kanalizace, plyn) a trpí nedobrou dopravní obslužností, což se jistě zdatně dotýká kvality života nejen seniorů, zvládají se (alespoň někteří z nich) dobrovolně organizovat v místním klubu, najít si na životě i v důchodovém věku něco dobrého a sdílet to a předávat i ostatním obyvatelům obce. Ačkoli je úvodem empirické části obec stručně představena (jsou např. uvedeny základní sociodemografické údaje), bylo by bývalo vhodné obec charakterizovat právě i z těchto hledisek, protože poté z výsledků výzkumu lépe nahlédneme, jaké mohou být implikace pro podporu aktivního způsobu života (nejen) obyvatel nad určitou věkovou hranicí v malých obcích, které se potýkají s podobnými problémy. Také se teprve později dozvídáme, že motivací výzkumu bylo postihnout přístup ke stárnutí specificky právě v malých obcích (jako je Kukučínov). Je škoda, že to nebylo náležitě osvětleno již v cílech práce, usnadnilo by to pochopení, co se autorka svým badatelským počinem snaží ukázat.

Pokud jde o výzkumné otázky, přetrvává nejistota, zda účastnice a účastníci výzkumu rozuměli pojmu „aktivní a zdravé stárnutí“ stejně jako autorka sama. Otázka, co si obecně pod tímto termínem představují, při rozhovorech nepadla. Jako první byl(a) respondent(ka) tázán(a), zda se považuje za aktivního seniora, a z rozhovorů mimo jiné vyplynulo, že „každý respondent vníma aktivne starnutie inak“ [str. 46]. Jak je pak možno se ptát, zda „seniori v obci Kukučínov vedú aktívny a zdravý životný štýl“ [str. 45], chybí-li jasné definice?

Diskuse je z valné části zopakovaním výsledkové sekce a teoretické části práce a jako taková svůj účel neplní. V čem konkrétně tedy spočívá závažnost zjištění, jakou zkušenost s podporou aktivního a zdravého stárnutí mají obyvatelé obce Kukučínov, pro obce podobné velikosti, které se potýkají s obdobnými problémy? V limitech studie chybí reflexe, zda nemohlo dojít ke zkreslení vlivem např. toho, že účastnice a účastníci studie byli oslovení právě v klubu důchodců (a tedy že se kromě dvou jedná o osoby, které jej navštěvují často a pravidelně) a že jim bylo méně než 80 let (průměrný věk byl $72,3 \pm 3,9$ let). Starších osob se už aktivní a zdravé stárnutí netýká?

V předkládané bakalářské práci přetrvává řada nedostatků, na něž jsem poukazovala již u její předchozí verze. Přesto ji **doporučuji** k obhajobě a v závislosti na jejím výsledku navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze dne 3. února 2024

Mgr. Lenka Martinec Nováková, Ph.D.